

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

CENGİZ AYT MATOV

Yıldırım Sesli Manasçı

Askerin Oğlu & Beyaz Yağmur

Türkçesi:
*Mehmet Özgül &
Fatma ve Serdar Arıkan*

ISBN: 978-625-7303-96-5

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

ketebe.com

Ketebe Yayınları: 466

Öykü

Yayın Yönetmeni
Furkan Çalışkan

Dizi Editörü
Aykut Ertuğrul

Proje Editörü
Ahmet Öz

Son Okuma
Asaf Taneri

Yayına Hazırlayan
Murat k. Murat

Kapak Görseli
Volkan Akmeşe

Kapak
Harun Tan

Mizanpaj
Nilgün Sönmez

1. BASKI

Haziran 2021
İstanbul

Ketebe Yayınları
Sertifika No. 49619
Maltepe Mahallesi Fetih
Caddesi No: 6 Dk: 2
Topkapı 34010 İstanbul
Tel: 212.612 29 30
e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt
Matsis Matbaa Hizmetleri
San. ve Tic. Ltd. Şti
Sertifika No: 40421
Tevfik Bey Mah. Dr. Ali Demir Cad.
No: 51 Sefaköy Küçükçekmece /
İstanbul Tel: 212 624 21 11

Orijinal adı: *Plač Pereletnoj Pticy*

Copyright © E. Ch. Aitmatov, 1990

Türkçe Yayın Hakkı © Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş., 2021

Türkçe Çeviri Hakkı © Mehmet Özgül, Fatma Ankan ve Serdar Ankan, 2021

Bu kitabın yayın hakları Onk Ajans Fikir ve Sanat Eserleri A.Ş.'den devralınmıştır.

Bu eserin çeviri yayın hakkı Mehmet Özgül'ün temsilcisi Onk Ajans Fikir ve Sanat Eserleri A.Ş.'den devralınmıştır.

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz. Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rante.org>

YILDIRIM
SESLİ MANASÇI

—
ASKERİN OĞLU

—
BEYAZ YAĞMUR

Cengiz Aytmatov

Türkçesi

Mehmet Özgül &

Fatma ve Serdar Arıkan

CENGİZ AYTMATOV

1928'de, Kırgızistan'ın Talas eyaletine bağlı Şeker köyünde doğdu. Gençliğini 2. Dünya Savaşı sonrasının zorlu atmosferinde geçiren yazar, erken yaşlardan itibaren çeşitli işlerde çalıştı. Cambul Veterinerlik Teknik Okulu'ndaki eğitimi sırasında edebiyata yöneldi. 1952 yılından itibaren yayımladığı makaleler ve kısa hikâyeler sayesinde Maksim Gorki Edebiyat Enstitüsü'ne kabul edildi ve 1958 yılında mezun oldu. Eğitimi boyunca kısa hikâyeler yayımlamaya devam etse de, esas başarısını 1958 yılında yayımlanan *Cemile* adlı romanıyla yakaladı. Söz konusu romanı izleyen yıllarda Aytmatov, önde gelen Sovyet yazarlar arasındaki yerini alarak *Literaturnaya Gazeta* ve Yazarlar Birliği gibi birçok kültürel kurumun yönetim kurulunda yer aldı. Edebi çalışmaları Lenin Ödülü ve Devlet Ödülü gibi çeşitli ödüllere layık görüldü. Kırgızistan'ın 1991 yılındaki bağımsızlığından sonraki yıllarda siyaseten aktif bir yaşam süren yazar, 10 Haziran 2008 tarihinde, Almanya'nın Nürnberg şehrinde hayata veda etti. Yüzden fazla dile çevrilen eserlerinde, mitleri ve folklorik unsurları çağının siyasi meseleleriyle sentezlemiş, modernlik ve gelecek sorunlarıyla, insan-doğa ilişkilerini yoğun bir biçimde ele almıştır.

MEHMET ÖZGÜL

1936 yılında Nevşehir, Avanos'ta doğdu. Kuleli Askeri Lisesi'nde aldığı Rusça eğitimin ardından Ankara Üniversitesi Rus Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun oldu. Bir dönem Genelkurmay Başkanlığında çevirmen olarak çalışan Özgül, bu yıllarda Gazi Eğitim Enstitüsü'nde İngiliz Dili ve Edebiyatı eğitimi aldı. Yüksek lisansını Georgetown Üniversitesi'nde uygulamalı dilbilim alanında yaptı. Albay olarak emekliye ayrıldıktan sonra çevirmenlik çalışmalarına yoğunlaştı. Çehov'un bütün öykülerini 1998, bütün oyunlarını ise 2006 yılında Türkçeye çeviren Mehmet Özgül; Tolstoy, Dostoyevski, Gogol gibi klasik Rus yazarlarından yaptığı çevirilerin yanı sıra İlya Ehrenburg, Konstantin Simonov, Yevgeni Yevtusenko, Cengiz Aytmatov, Fazıl İskender, İlf ve Petrov, Yuri Buyda, Lyudmilla Ulitskaya gibi çağdaş Sovyet ve Rus yazarlarından yaptığı çevirilerle de tanınmaktadır.

FATMA & SERDAR ARIKAN

1961 yılında İstanbul'da doğan Fatma Arıkan, 1978 yılında girdiği Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nden 1982 yılında mezun oldu. Ardından SSCB/Leningrad Devlet Üniversitesi Şarkiyat Fakültesi'nde eğitim gördü.

1960 yılında İstanbul'da doğan Serdar Arıkan, 1989 yılında SSCB/Leningrad Devlet Üniversitesi Felsefe Fakültesi'nden, 2007 yılında ise İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Evli ve bir çocuk sahibi olan Fatma ve Serdar Arıkan'ın Rusçadan Türkçeye çevirdiği bilimsel ve edebi çok sayıda eser bulunmaktadır.

YILDIRIM
SESLİ MANASÇI

—

ASKERİN OĞLU

—

BEYAZ YAĞMUR

Yıldırım Sesli Manasçı / 7

Askerin Oğlu / 29

Beyaz Yağmur / 39

YILDIRIM SESLİ MANASÇI

Tazılar nedense atlıların obadan ayrılıp kalabalık halde yola çıkmalarına bayılırlar. Muhakkak o kargaşanın içine karışırlar, sonra da kolaysa onları geri döndür. İstedğin kadar kovala, tehdit et, korkutmaya çalış. Hiç fark etmez, asla geri dönmez, inatla bir kenardan atlıları takip ederler. Garip hayvanlardır bunlar, yeter ki onları açık alana, geniş çayırlıklara götürsünler, bir de etraflarında gürültülü bir kalabalık olsun. Cinslerine uygun olarak koşmayı, kovalamayı sevdiklerinden olsa gerek, böyle günleri heyecanla beklerler.

Eleman çocuk, tazısının peşinden ta göle kadar koşmak zorunda kaldı. Zira o, taziye gelenlere ikram etmek için kesilmek üzere, cenaze evine doğru yola çıkmaya hazırlanan kadınların ve yaşlıların yanlarına katacakları iki yaşındaki danayı kement atıp yakalamaya çalışan kardeşi Turman'a yardım ederken, Uçar adını verdiği bu tazi çoktan kalabalığın arasına karışmış ve işgüzar bir tavırla etrafı kolaçan

etmeye, alırların arasına dalmaya, sağı solu koklamaya ve insanları daha hızlı hareket etmeye teşvik etmek için havlamaya başlamıştı bile. Eleman, onu ne kadar çağırırsa çağırırsın, ne kadar yanına çekmeye çalışırsa çalışsın nafileydi.

Akılsız köpek, bu gidenlerin ava değil de Almaş gelinin on yedi yaşındaki kız kardeşinin apansız ölümü nedeniyle komşu obada düzenlenen cenazeye katılmaya ve taziyeye gittiklerini, yola çıkan atlıların arasında oynak atının üzerinde yiğitlenen tek bir genç süvari bile olmadığını nereden bilecekti. Tüm erkeklerin, en iyi atların, Isık-Göl'ün silah kuşanan tüm Kırgızlarının o gün saldırgan Çungar ordularını karşılamak üzere uzaklarda, dağların ardında, üç günlük mesafedeki Talçuy Vadisi'nde" olduğunu nereden bilecekti.

Savaşçılar gideli beş gün olmuştu ve Talçuy'dan henüz hiçbir haber alınamamıştı. Budala, budala, budala köpek... Tüm halkın kaderinin belirlendiği böyle bir zamanda avlanmak kimin aklına gelebilirdi ki?

Ama tabii, aslında insanların üzüntülerinden, savaşlarından, ayrılıklarından, ölüm ve endişelerinden, kısacası insani dertlerinden köpeğe neydi ki? Onun derdi, av hayvanlarının, tilkilerin, tavşanların peşinden koşmaktı. Zaten böyle zamanlarda at üstündeki insanlar da tıpkı kendisi ve

* Çungarlar, (Jungarlar, Cungarlar, Çongarlar ya da Congarlar olarak da bilinirler, kimi Batılı kaynaklarda ise Eleutlar olarak adlandırılırlar; sözcüğün Moğolca con/sol ve gar/el sözcüklerinden oluştuğu tahmin edilmektedir) Moğol ordusunun sol kanadını oluşturan, Oyrat Moğolları ya da Kalmuklar olarak da bilinen ve 13.-17. yüzyıllar arasında Orta Asya'da büyük hanlıklar ve imparatorluklar kurmuş Batı Moğol halkı.—çn

** Yazar, Kırgızistan'ın kuzeydoğusunda yer alan Talas Vadisi ile Çuy Vadisi'nin isimlerini birleştirerek "Isık-Göl'den 3 günlük mesafede" yer alan hayali "Talçuy Vadisi"ni oluşturuyor.—çn

diğer tüm tazılar gibi heyecanlı ve yorulmak nedir bilmez takipçiler haline geliyorlardı. . .

Uçar, sabırsızlıkla vızıldanıyor, kâh ileri koşup havlayarak insanlara tüm görüntüsüyle, bakışları ve sıçramalarıyla kendisini takip etmeleri için yalvarıyor, kâh kalabalığın etrafında dört dönerek Eleman'ın kendini yakalamasına fırsat vermiyordu. Bu kara renkli tazı, atların kendi peşinden ileri atılmasını, insanların üzengilerin üzerinde dikilip kendisine bakarak kahkahalarla gülmesini ve bu baş döndürücü koşu içinde, insanların haykırışlarında, karşılarından ıslık çalarak esen yelde herkesin ve her şeyin hayat ve canlılık bulmasını inanılmaz bir şekilde arzuluyordu. Ve herkesi de durup dinlenmeden bu koşuya davet ediyordu...

Ama hayır! Bu insanlar, aşiret töresine uygun olarak, üzüntüden mahvolmuş Senirbay'ın gelini Almaş'ın etrafına toplanmış, suskun ve üzgün bu yaşlı kadın ve erkekler kara tazı Uçar'ın farkında bile değillerdi. Ona dikkat edecek durumda değillerdi. Böylesi endişe verici, böylesi tehlikeli bir zamanda kanayan yürekleriyle cenaze evine taziyeye sadece hepi topu altı ay önce Senirbay ailesine gelin gelen Almaş için değil, belki de ondan daha fazla, savaşa katılmak için Talçuy'a giden kocası Koyçuman ve daha da önemlisi küçük ve yoksul Bozoy aşiretinin gururu olan ünlü yurt-çadır ustası yaşlı Senirbay için gitmekteydiler. İhtiyar Senirbay, üç gündür yürek darlığıyla kendi marangozlara özgü yurt-çadırında yatmaktaydı, ama zaten epeydir kalbinden şikâyeti vardı. Dünürlerinden, gelinlerinin bacası on yedi yaşındaki Ulukan'ın gün ortasında pat diye düşüp ölüverdiği haberi gelince Senirbay Usta hemen

dünürler arasındaki örfe uygun olarak ve geleneklerin yüklediği görev gereği cenazeye katılmak için ayaklanmıştı. Hatta kürkünü giyip avluda duran eyerlenmiş atına binmek için henüz ergenlik yaşında olan oğulları Turman ve Eleman'dan destek alarak ayağa kalkıp yürümüştü. Ama daha çadırın eşiğindeyken eliyle göğsünü tutmaya başlamış ve atının yanına geldiğinde de ayağını üzengiye atamamıştı bile. İnlemeye başlamış, güçlükle atın dizginlerine yapışmış, sallanarak zorlukla ayakta durmaya çabalamıştı.

Bunun üzerine daha önceleri de sık sık olduğu gibi karısı Kertolgo-Zayip hemen duruma el koymuştu. Gerektiğinde kararlı bir şekilde hareket etmesini iyi bilirdi. Oğullarıyla birlikte kocasını marangoz çadırına geri sokmuş, çabucak üstünü soyup yatağına yatırmış ve çadır ustası Senirbay'a şöyle seslenmişti:

“Usta, dünürlerine cenazeye gidecek güçte olmadığın için Tanrı seni affeder. Sen bu işi bana emanet et. Senden sonra ailenin büyüğü benim ve yaşım ilerlediği için Bozoy aşiretinin başhatun anası ben olacağım. Eğer Bozoyları taziyeye ben götürürsem dünürlerimiz gücenmezler. Üstelik gün, alınganlık etme günü değildir, bir tek yüce Tanrı bilir orada, Talçuy'da neler oluyor, oğullarımız ne halde; ya galip gelecekler ya da başlarını kaybedecekler. Henüz hiçbir haber yok, kendin de görüyorsun, insanlarımızı bir korku, üzüntüdür sardı. Sen kendi sağlığına duacı ol, orada savaşta olanları düşün! Kendini kolla, sen Bozoylar için değerli bir insansın, benim için ise çocuklarımin babası ve en mühim insansın. Müsaade et bu elim görevi ben yerine getireyim. Sen yat ve sakın kımıldama. Oğlumuz Eleman seninle kalır, kalan herkes de taziyeye gider...”

Karısı işte bunları söyleyince, alnında soğuk ter damlaları görülen çadır ustası Senirbay, kireç gibi solmuş yüzüyle, yattığı yerden güç duyulan bir sesle şöyle dedi:

“Haklısın hatun. Ben gidemiyorsam yerime sen gidersin. Tüm Bozoyları topla git ki, Almaş, kendi akrabaları önünde tek başına kalıp mahcup olmasın. Daha uzaktan yüksek sesle ağıda başlayın ki, ağıldınız her taraftan duyulsun, Bozoyların hep beraber ağıt yaktığı anlaşılsın. Öyle yüksek sesle ağıt yakın ki, sesleriniz damatları olan Koyçuman’ın ve dünürleri olan şu hasta kulun boşluğunu doldursun, onları aratmasın. Böylece de her şey ayan olsun; madem hepimiz insanız ve varız o zaman ister savaş çıkmış olsun ister çıkmamış, cenazeyi kaldırmak ve ağıt yakmak boynumuzun borcudur, ihmal edemeyiz...”

İşte küçük bir aşiret olan Bozoylar, kadınları, çocukları, yaşlı erkekleri ve yaşlı kadınlarıyla hep beraber, Çungar Oyratlarıyla tutuşulan savaşın akıbetiyle ilgili içlerinde büyük bir korku taşıyarak cenaze töreni için böyle yola çıktılar. O günlerde Talçuy Vadisi’ndeki savaşın sonucunun ne olduğunu sesli veya sessiz düşünmeyen tek bir kişi bile yoktu. Niçin hiçbir haber gelmemekteydi? Niçin hiç kimse hiçbir şey bilmiyordu? Böyle bir zamanda taziye ziyaretine gitmelerinin tek nedeni aşiretin şerefini korumak için örfe uymalarının zorunlu olmasıydı. Büyük bir karamsarlık ve endişe içinde yola çıkmışlardı.

Eleman’ın, tazısı Uçar’ı yakalayıp boynuna kendi pantolon kemerini geçirebilmesi için bayağı bir ter dökmesi gerekmişti; ama eğer bunu yapamasaydı köpek kabileyle birlikte bayağı bir ilerlemiş olacaktı. Gerçi Uçar kemerden de kurtulmaya, kaçmaya çabalamıştı. Ama onu serbest bırakmak

hiç doğru olmazdı, zira kafilenin peşine takılıp komşu obaya gitmesi halinde oranın köpekleri taziyı paralayabilirlerdi. Kaçması halinde böyle olacağı kesindi.

Boynuna kemer taktığı Uçar'ı tutmaya çalışan Eleman, taziye ziyareti için obadan ayrılan kafiledekilere ne diyeceğini, nasıl davranacağını bilemedi. Öyle ya, cenazeye gidenlere “güle güle” diyecek hali yoktu. Anası dizginleri çekip eyerin üzerinde başını ona çevirdiğinde çocuk hâlâ şaşkın bir halde dikilmiş, öylece duruyordu.

“Haydi, sen tez eve var, burada daha fazla oyalanma,” dedi anası yüzünü buruşturarak. “Babana göz kulak ol, duydun mu beni? Ondan bir adım bile uzaklaşma, anladın mı?”

Eleman sessizce başını sallayarak onayladı. Tabii, elbette anası ne diyorsa hepsini yapacaktı. Eleman, bir yandan annesine, onun yaşlanmaya başlamış, kırıışıklarla kaplanmaya başlamış, pürdikkat kendisine bakan yüzüne bakıyor –daha önce onu hiç bu kadar kaygılı görmemişti– bir yandan da onun tembihlerini dinlerken zihninden ona şöyle hitap ediyordu: “Madem böyle oldu, o zaman sen gönül rahatlığıyla git anacığım. Bizim için de merak duyma, ben artık küçük bir çocuk değilim. Gereken her şeyi yapacak, babamın yanından bir adım bile ayrılmayacağım. Yeter ki, Koyçuman Ağam eyerin üzerine atılmış olarak değil de dizginler elinde atının üzerinde dimdik geri dönsün. Ve de yeter ki tüm delikanlılar at arabasına yığılmış değil de eyerlerinin üzerinde atlarını sürerek dönsünler. Babamla beni ise sakın merak etme. Her şeyi tembihlediğin gibi yapacağım merak etme...”

Kertolgo-Zayip dizginleri çekerek kısa bir an olduğu yerde durdu ve yanında kara tazısıyla yolun kenarında dikilmiş

duran en küçük oğluna, son çocuğuna bakarken birdenbire yüreğinin büyük bir acıyla yandığını hissetti: ne olacaktı oğluna, daha küçücük bir çocuktuk o, ya büyüğü Koyçu-man, hayatta mıydı, yoksa gövdesini Oyrat kargıları mı deşmişti, yarın onları ne bekliyordu, hepsine, kendi halkına ne olacaktı? Ve bu korkunç düşüncelerini belli etmemek için boğuk bir sesle konuştu:

“Haydi, obaya koş oğlum, seni ve babanı Tanrı’ya emanet ediyorum.” –Ve hareket ederken tekrar durdu.– “Eve varır varmaz babana aynı ottan kaynat yine...”

“Tamam, gider gitmez yaparım,” diye söz verdi Eleman.

Ama anası ona bu iksiri nasıl hazırlayacağını, otun üzerine nasıl kaynar su dökeceğini, kaynar suyun içinde ne kadar tutacağını, nasıl demleyeceğini, sonra nasıl soğutup babasına içireceğini, terleyinceye kadar nasıl içirmesi gerektiğini, ardından göğsünün ısınıp, yumuşayıp hafifleyeceğini anlatmaya başladı...

“Beni işittin mi, anladın mı?” diye sordu oğluna Kertolgo-Zayip.

Onun her şeyi anladığından emin olunca atını göl boyunca uzaklaşan kafilenin ardından sürmeye başladı. Ama etrafına bakındıktan sonra durdu ve atından aşağıya indi:

“Eleman, buraya gel” diye çağırdı oğlunu. “Dizginleri tut, Göl’e yakarmak istiyorum. Gidelim.”

Bu sözleri söyledikten sonra yüzünü göle döndü ve acele etmeden, törenle suya daha da yaklaştı. Kızılımsı renkte, dalgalar ve rüzgârlarla yıkanıp arınmış, tertemiz kumların üzerinde yürüdü. Başını, uçlarını çenesinin altından geçirerek, sakız gibi bembeyaz büyük bir örtüyle sımsıkı

sarmıştı. Gözle görünür şekilde yaşlanmış olsa da, şakaklarının yanından, örtünün altından tek tük çıkmış saçlarına ak düştüğü görülse de hâlâ güzel bir kadındı. Bedeni dinç, kuvvetli, hatta alımlı görünüyordu. Almaş gelin eve gelinceye kadar tüm ev işleriyle tek başına o uğraşmıştı, ilgilenmesi gereken ise dört erkek vardı –kocasısı ve üç oğlu– ve günlük ev işlerinde onlardan ne kadar yardım almış olabileceği tahmin edilebilirdi.

Yoğunlaşmış, günlük hayatın kaygılarından uzaklaşmış, manevi yönden hazırlanmış, heyecanlanmış halde, kâh gölün masmavi ışıldayan kaygan yüzeyine, kâh ötelerde eflatun rengi ufuklarda dalgalar halinde yükselen karlı yamaçların çok uzaklardaki hayali zirvelerine ve de o zirvelerin üzerindeki serap gibi bulutlara bakarak kumsaldan göle doğru ilerledi. İşte burası o ferah mekânların âlemi, insanın bakışının ve düşüncesinin kavrayabileceği, insanın yaşamını sürdürebileceği ve bağlanacağı, güçlü ve cömert dünyaydı; Tanrı gibi, bizzat Tanrı'nın yeryüzündeki cisimleşmiş hali gibiydi.

Kertolgo-Zayip ince taneli çakıl taşlarının üstünde, köpüklü dalgaların yaladığı kıyının tam kenarında durdu. Bir eliyle atı dizginlerinden çekerek ve diğer eliyle tazının boynundaki kemerinden çekiştirerek Eleman da aynı yere varmıştı. Anası dizlerinin üzerine çöktü, oğul da anasını takiben aynı şekilde yere diz çöktü. Kertolgo-Zayip sesini yükseltmeden, ama çok da kısıp olmayan bir tonda yakarmaya başladı:

“Ey Isık-Göl, yeryüzünün her daim göğe bakan gözü! Gök Tengri yukarıdan senin derinliklerine baktığında benim bu yakarışımı ona iletmen için sana sesleniyorum ey suları asla buz tutmayan, ezeli ve ebedi Isık-Göl!

“Ey Tengri, řu tehdit ve tehlikelerle dolu günlerde düşmanımız Oyratlara karşı dimdik ayakta durabilecek gücü ver bize. Senin dağlarında, senin armağanlarıyla yaşayıp ot-laklarda ve çayırliklarda hayvan güden altı-kesekli* Kırgız halkını koru. Oyrat atlarının nalları altında ocaklarımızın sönmesine izin verme. Adil ol, bu savaşta zafer kazanma-mıza izin ver. Acaba orada, řu dağların ardındaki Talçuy Vadisi’nde neler olmakta? Ne oluyor? Savaş meydanından ne bir ulak geldi, ne bir haber var, yüreğimiz ağzımızda kaygı içinde beklemekteyiz. Neler olup bitti orada? Yarın bizi neler bekliyor? Ey yüce Tengri savaşa gidenleri koru ve gözet! Onların develerin üzerine atılmış olarak değil, eyerleri üzerinde at sürerek dönüşlerini görmemizi sağla.

“Ben ki üç oğul anasıyım, ne olur, benim yakarışımı duy Tengri!”

Tazısı Uçar ile al yeledi kısırağın arasında, dizlerinin üze-rine çökmüş olarak duran Eleman, ikisinin de kayışlarını sıkıca tutmaktaydı. Sanki bir canlının nefes alıp verdikçe yükselip alçalan sırtı gibi hareket eden gölün devasa su kütlelerinin yüzeyine bakıyordu. Göl görece sakindi, sadece yüzeyi hafifçe titreşiyor ve dalgalanıyordu. Uzun kışın bi-timinde, baharın başında, Isık-Göl’ün kıyıları çöl gibi çıp-lak görünüyordu, ağaçlar yapraksız, otlar sarı ve kuru idi, hiçbir yerde yurt-çadırlarından dumanlar tüten obalar, at koşturan biniciler, göçer kervanları, otlayan davarlar gö-rülmemekteydi.

* Altı Kesek, Kırgızlar içindeki en büyük “urug”lardan (aileler birliği) bi-risinin adıdır; kesek sözcüğünden kastedilenin bacak mafsalı olduğu tahmin edilmektedir; Orta Asya Türk halklarında asaletle ilgili deyimler Batı dünyasındaki ölçüt olan kandan (mavi kan/ kırmızı kan) farklı olarak kemik üzerinden (ak kemik/kara kemik) türetilmiştir.—çn

Ama Isık-Göl'de kışlamış olan göçmen kuşlar baharın ve yeni diyarlara uçuş zamanının geldiğini hissederek gölün üzerinde büyük gruplar halinde dönmeye ve yavaş yavaş sürüler oluşturmaya, dağların eteklerinden yükselebilmek için kanatlarını daha hızlı ve güçlü çırpmaya başlamışlardı bile. Parlak bahar göğü altında onların heyecanlı sesleri ve ötüşleri her taraftan duyulmaktaydı.

İşte çok yakında, neredeyse burnunun dibinde, gri renkli, kırmızı ayaklı kazlardan oluşan bir sürünün uçarken çıkardığı gıkıltılar işitilmekteydi. Bu gürültücü kuşlar var güçleriyle gıkıltı yaparak başının üzerinden o kadar alçaktan uçuyorlardı ki, kanat sesleri rahatlıkla duyulmaktaydı. Çocuğun gözleri gölün üzerinde gruplar halinde toplanan göçmen kuş sürülerini seçebiliyordu. Ancak, bunların kaz mı, ördek mi, kuğu mu yoksa uzun ayaklı allı turnalar mı olduğunu ayırt edemiyordu. Zira bu kuşlar oldukça uzakta ve yüksekteydiler. Sadece çıkardıkları sesler, bazen çok net, bazen ise zor işitilmekteydi. “Demek ki, bugün yarın göçe başlarlar,” diye düşündü.

Annesi ise hâlâ samimiyetle ve tutkuyla yakarıyor, Gök Tengri'ye içinde birikmiş ne varsa bir bir sayıp döküyordu. Göğsündeki maraz gittikçe artan, hatta bugün atına bile binemeyen kocası, ünlü yurt-çadır ustası Senirbay'a kadehin yardım etmesini diliyordu:

“Tengrim, bizim babamızı, becerikli ustamızı gözet. Bu diyarlarda şanırağından duman çıkan tek bir yurt-çadır bile yoktur ki, onun elleriyle dikilmemiş olsun. Ne çok yurt-çadır dikti hayatı boyunca! Herkesin başını sokacağı bir barınağa ihtiyacı vardır, gencin de yaşlının da, zenginin de fakirin de, sığırtmacın da, kısırak sütü sağanın da.”

Kertolgo-Zayip, pek çok, ama pek çok yakardı Tengri'sine ve bu arada torun sahibi olmayı ve onlara bakabilmeyi de diledi... Eh, insanda az mı dert, dilek birikir?

Ve gökyüzüne gözlerini dikmiş, etrafı kayalık karlı dağlarla çevrili ulu mavi göl, sularını kasvetli derinliklerinden harekete geçirdi ve sanki bir canlının esnek kaslarını hareket ettirmesi gibi yavaşça büyük dalgalar yarattı ve sonra da bu dalgaların kendi kıyılarında sönmesine izin verdi. Isık-Göl sanki geceleyin fırtınalar yaratmak üzere güç topladı, derlenip toparlandı. Aynı anda ise bahar güneşinin aydınlattığı gölün duru sularının ve onun tertemiz kıyılarının üzerinde, yukarılarda, toplanma ve bir an önce dünya üzerindeki yeni yollara düşme güdüsüyle harekete geçen göçmen kuşlar bildik minvalde bağrışarak, çığlıklar atarak dönüp durmaktaydı.

Kertolgo-Zayip ise hiç durmadan kendinden geçmişçesine yakarmaya devam ediyordu:

“Ak ana sütüm adına yalvarıyorum, duy beni Tengrim! Sözlerime kulak ver Tengrim! Yazgıların yazıcısı Gök Tengri, biz buraya, senin yeryüzündeki gözün olan kutsal Isık-Göl'e sana yakarmak için geldik. İşte ben buradayım ve işte yanımda da en küçük oğlum Eleman var. Bundan böyle gebe kalamayacak ve başka da evlat doğuramayacağım. Senden tek dileğim babası Senirbay'ın ustalık yeteneğini en küçük oğluma da aktarman, zaten kendisi de bu zanaata ilgi duyuyor... Bir de bu en küçük oğlum Eleman aynı ağabeyi Koyçuman gibi “Manas” ozanı olmak istiyor. Ne olur, onun bu isteğini de reddetme, her şeyden ve hepsinden önce, ona sözün kadim gücünü ver. Ver ki, onun söylediği söz bir ağacın kökleri gibi gönüllerde büyüsün.

Sözün atadan oğula, dededen toruna, kuşaktan kuşağa geçmesini sağlasın, Kırgızlar Kırgız olduklarından beri biriktirdikleri tüm sözler hafızasına yazılsın diye ona kuvvet ve manevi güç ver...

“Ben üç oğlan anasıyım Tengrim, duy benim yakarışımı, duy! Burada, bizimle birlikte, her daim insanlarla beraber yaşamış dilsiz varlıkların, oğlumun sağ yanında duran, her türlü av hayvanına her daim yetişmiş olan tazımız Uçar ve oğlumun sol yanında duran, bir kere bile ayağı sürçmemiş al yeleli kısırağımız da sana yakarmakta...”

Anası her ne kadar yüksek sesle yakarmasa da, Eleman onun sözlerinin tüm göl boyunca dört bir yöne içe işleyen, büyüleyici bir çağrı olarak dağıldığını, her yere ulaştığını hissetti ve sanki onun sözleri etraflarını çevreleyen dağlarda endişeli ve duyarlı bir yankı olarak ses buldu: “Duy beni Tengrim, işit beni, dinle...”

Anası tekrar atına atlayıp göl kenarından uzaklaşmaya başlayan kafileye yetişmek için aceleyle atını sürdüğünde, Eleman daha uzun bir süre tazısı Uçar’ı kayışından tutarak orada öylece durdu. Anasının göl kenarındaki bu yakarışını ve o günü ömrü boyunca pek çok kez hatırlayacağını, hatırladıkça da hem mutluluk hem de kederle ağlayacağını, o gün anasının bizzat Tengri’ye onun “Manas”ın yüce bir ozanı olması için yakarmasından ve sonraları halkın ona Yıldırım Sesli Manasçı adını vermesinden dolayı kaderine büyük bir şükran duyacağını bilemezdi elbette. Tüm gençlik yıllarının Oyrat baskısı ve zulmü altında geçeceğini, insanların “Manas”ı dinlemek için ıssız dağ koyaklarında gizlice toplanacaklarını, “Manas”ı her okumaya başladığında zihninin kendisini, ozan oğlunun saklan-

dığı yeri söylemediği için Oyratlar tarafından katledilmiş olan anasının göl kenarındaki yakarışına götüreceğini ve bu nedenle destanı halka okuduğu her seferinde içeriğinde halkın ölümsüzlüğünün yüceltildiği, atalarının sözlerinin güzelliğinin ve derinliğinin duyumsandığı bu destanın kendisi için de büyük bir manevi yücelik ve avunma olacağını bilemezdi. Korkudan nefes alamaz hale gelmiş insanlara “Manas”ı hatırlatma görevinin tam da kendisine düşeceğini bilemezdi.

“Ey Kırgızlar, aramızdaki en ulu kişinin, Manas’ın hikâyesini dinleyin hele.

“O günlerden bu günlere zaman kum gibi aktı gitti, sayısız gece birbiri ardınca geri gelmemek üzere geçip gitti, yıllar ve asırlar imi timi olmayan uzaklara tıpkı kervanlar gibi göçüp gitti... O zamandan beri bu dünyada ne kadar taş varsa o kadar, hatta belki de daha fazla insan doğdu. Aralarında ulu kişiler de vardı, tanınmamış olanlar da. İyi insanlar da vardı, kötüler de. Dağ gibi güçlüler, kaplan gibi bahadırlar, her şeyi bilen bilgiler, her şeyi yapan ustalar, uzun zaman önce yitip giden ve bugüne sadece isimleri kalan kalabalık uluslar vardı.

“Dün var olan bugün artık yoktur. Bu dünyada her şey gelir ve geçer. Bu dünyada sadece kendisi de sonsuz olan ayın ışığıyla yollarını bulan yıldızlar sonsuzdur, sadece sonsuz olan güneş her daim doğudan doğar ve sadece bağıri kara dünya kendi sonsuz yerinde sonsuza dek durmaktadır. Dünyada ise sadece insanın hafızası herkesten fazla yaşar, insanın kendi ömrü ise kaşlar arasındaki mesafe kadar kısadır. Ancak ve ancak

insandan insana aktarılan düşünce ölümsüzdür, ancak kuşaktan kuşağa aktarılan söz ölümsüzdür...

“O günlerden bugünlere dünya görünüşünü pek çok kez değiştirdi. Dağ olmayan yerde ulu dağlar peyda oldu. Bir zamanlar dağların hüküm sürdüğü yerlerde vadiler belirdi. Bir zamanlar çukur olan yerler doldu, akan ırmaklar kurudu, yatakları dolup kapandı. Bu sırada yağan yağmurlarla yer kabuğunda yeni yataklar açıldı, yeni ırmaklar oluştu. Dünya kurulduğundan beri mas-mavi denizlerin dalgalandığı yerler bugün sessiz birer çöl haline geldiler. Kentler kuruldu, kentler yıkıldı ve eski surların üzerine yenileri inşa edildi.

“O günlerden bugünlere değin her söz yeni bir sözü doğurdu, her düşünce başka bir düşünceyi; türküler türkülere eklendi ve geçmiş kadim bir hikâyeye haline dönüştü. İşte Kırgız boylarının temelini oluşturan, pek çok düşmandan korunmamızı sağlayan Manas ve oğlu Semetey hakkındaki destan da bize böyle ulaştı.

“Bu destanda bizler babalarımızın, atalarımızın seslerini yaşatırız, bu destanda bizler çoktan uçup gitmiş olan kuşların yüksekte uçuşlarını, çoktan susmuş nal seslerini, savaşan bahadırların avazlarını duyarız. Ölenlere yakılan ağıtları ve zafer naralarını işitiriz. Yaşayanlar övünsün ki, tüm yaşayanlara şan olsun ki, geçmiş yaşam bu destanın sözlerinde dinleyenlerin gözlerinin önünde tekrar yaşanıyor gibi canlanıverir...

“İşte biz de yaşayanlara şan olması, tüm yaşayanların övünç duyması için ulu Manas ve onun cesur oğlu Semetey hakkındaki destanı anlatmaya başlayalım...”

O küçük oğlan çocuğu, Çungar boyunduruğu altında felaketlerden ve zorlu sınavlardan geçilen günlerde Tanrı'nın inayetiyle halkın sesini koruyan ve ileten seçilmiş kişi olacağını, bu nedenle düşmanın onun başını getirene bin seçkin at vaat edeceğini ve sonunda hainlerce ele verilip işkence edildikten sonra gözlerinin oyularak terk edildiği kavurucu Kazak bozkırında ölüp gideceğini bilemezdi. Ve kan revan içinde, susuzluktan kıvranırken son anlarında bile tekrar o günü, anasının saygıyla diz çökerek yakardığı göl kenarındaki o saati, uzak diyarlara göçmeye hazırlanan o kuşları anımsayacak ve bunlar tüm gerçekliğiyle zihninde canlandığında ise “Anacığım!” diye haykırarak son nefesini verecektir.

İşte ileride onun yolunu bunlar beklemektedir: şan, şeref, mücadele ve ölüm...

Şimdi ise o, öylece Isık-Göl kıyısında anasının dua ettiği yerde durmuş, elinden kurtulup gözden kaybolmakta olan kafiyele yetişmek için koşmasını diye tazısı Uçar'ın kayışını sıkıca tutuyordu. Ardından kaygıyla hasta babasını hatırladı ve telaşla yürümeye başladı.

“Haydi, Uçar, haydi gidiyoruz!” diye sertçe uyardı tazısını ve koşar adım dağ eteğine kurulmuş obasına yöneldi. Göl- den uzaklaşırken arkasından hâlâ kuş sürülerinin telaşlı sesleri ve gılgılları geliyordu...

* * *

O gecenin şafağında büyük yurt-çadır ustası Senirbay ailenin en küçük oğlu Eleman'ın gözleri önünde öteki dünyaya göç etti. Babasının hırıltıyla, güçlkle nefes alarak, artık kendisine itaat etmeyen dilini zorlukla döndürerek söylediği son sözler neredeyse anlaşılmazdı. Ama

titreyerek ve ağlayarak onun üzerine eğilmiş olan çocuk, ocakta titreşerek yanan odunların ateşinde babasının zorlukla aralanan dudaklarının hareketinden onun ne demek istediğini anlamıştı. Zar zor iki kelime duyulmuştu Senirbay'ın ağzından:

“Ne... Talçuy.”

Ve bu sözcüklerle babasının ne demek istediğini anlayan çocuk önce dudaklarını büzmüş, sonra hıçkıra hıçkıra ağlamaya başlamış ve hıçkırıklarına engel olamayarak yüksek sesle babasına şöyle demişti:

“Yok, babacığım, hiçbir haber yok! Seni kandıramam! Hiçbir şey bilmiyoruz. Ben burada tek başımayım. Duyuyor musun? Korkuyorum. Ölme babacığım, ne olur ölme! Yakında anam döner, anam yakında döner gelir...”

Ölmekte olan adamın bilincine ulaştı mı oğlunun sözleri, bilinmez. O anda gözleri açık olarak ruhunu teslim etti. Ve bu olduğunda yıldırım gibi gelen ölümün gölgesi babasının yüzünü korkunç ve tanınmaz bir hale soktu.

Eleman dehşetle çadırdan fırladı ve ne yaptığıının bilincinde olmayarak, korku ve umutsuzlukla nereye gittiğine bakmadan koşmaya başladı. Koşarken haykırıyor ve ağlıyordu, kuyruğunu korkuyla bacaklarının arasına kısırmış olan tazısı Uçar da onun peşinden koşmaktaydı. Eleman, ancak dalgalı ve çırpıntılı bir hal almış gölün kıyısına vardığında durabildi. Ve burada donup kaldı. O gece Isık-Göl coşmuş, dalgaları öfkeyle kıyılarını dövüp durmuştu. Ancak Eleman'ın kulağına gelen sesler azgınlaşmış gölün çıkardıklarından farklıydı. O sanki başka bir hengâme duyuyordu. Başını kaldırdı ve şafakla aydınlanmaya başlayan

gökyüzünde daha önce hiç görmediği kadar kalabalık kuş sürüleri olduğunu gördü. Gökyüzünü neredeyse tamamen kaplamış olan sürülerin ucu bucağı görülmüyordu. Gölün üzerinde geniş daireler çizerek, gölü çevreleyen dağ silsilesini aşabilmek için yavaş yavaş yükseliyorlardı. Son bir dönüşle yeterince yükseğe ulaştıklarında bir ırmak gibi akmaya ve süzülerek Boom Boğazı'na* ve Talçuy'a doğru uçmaya başladılar. Oğlan, kuşların uzun bir süreliğine ve oldukça uzaklara gittiklerini anladı, yolları üzerinde Talçuy Vadisi'nin ve daha da ileride bilinmedik diyarların olacağını bildi ve var gücüyle onlara doğru bağırdı:

“Babamız öldü! Ağam Koyçuman'a söyleyin babamız öldü! Babamız öldü, öldü, öldü!...”

* * *

Biz uzun süre dağların üzerinde uçtuk. Dağ geçidinde karşımızdan güçlü bir rüzgâr eserek arduvaz rengi yoğun ve koyu karanlık bulutları üzerimize sürdü. Önce yağmur yağmaya başladı, sonra da kar. Islanan tüylerimiz donmaya başladı ve uçmak iyice zorlaştı. Sürümüz ister istemez geri döndü, diğer sürüler de bizi takip etti ve biz tekrar gölün üzerinde çığlıklar atarak, gıklayarak dönmeye başladık ve burada döne döne eskisinden de yükseklerle tırmandık ve yeniden yola koyulduk, ama bu sefer dağların da, bulutların da üstüne çıkmıştık ve sabahleyin güneş ışınları bize arkamızdan yetiştiğinde bizler dağ geçidini aştık ve altımızda Talçuy Vadisi'nin her yöne uzanıp gittiğini gördük. Ey bereketli Talçuy! Uzayıp giden ve sonunda büyük bozkıra karışan vadi! İşte bu vadi baştan başa güneş ışınlarıyla

* Isık-Göl havzasını Çuy Vadisi'ne bağlayan, başkent Bişkek'ten 112 km. uzaklıkta, yaklaşık 30 km. uzunluğunda olan boğaz, dağ geçidi.—çn

aydınlanmıştı, toprak yeşil çimenle örtülmüş, ağaçlar gebe kısırakların karınları gibi şişkin tomurcuklara durmuştu.

Vadinin ortasından kıvrıla kıvrıla Çuy Irmağı akıyordu ve bizim yolumuz bu ırmağın rotasındaydı. Özlem dolu, heyecanlı gılgamlarla vadiyi gökyüzünden selamladık ve ağır ağır ırmak boyunca alçalmaya, toprağa yakınlaşmaya başladık. İleride, akıntı yönünde, nehir yatağının düzleşip, sığlaşıp, yayıldığı ve sazlıkların bittiği yerde kuş kervanlarının bu değişmez ve kadim yolu üzerinde yer alan ilk durağımız vardı. Bizler burada dinlenecek, karnımızı doyurarak güç toplayacak ve ardından tekrar yola düzülecektik. Ancak kader bize bu olağan molayı çok görmüştü.

Kanatlarımız ve kuyruklarımızla fren yaparak sürülerimiz ardı ardına vaat edilmiş alana yaklaşmaya başladılar; ta ki aşağıda amansız bir savaşa tutuşmuş insanları görünceye kadar. Gerçekten korkunç bir görüntüydü. Sayısız insan, binlerce ve binlerce süvari ve piyade burada bizim konaklama alanımızda savaşmaktaydı. Vahşi çılgınlıklar, naralar, acı dolu haykırışlar, derin iniltiler, homurtular o geniş alanı kaplamıştı. Bu devasa meydanda insanlar kanlı bir savaşta birbirlerini öldürüyorlardı. Kâh büyük gruplar halinde korkutucu naralar atarak saldırıp kargılarını birbirlerine saplamaya çalışıyor, kâh birbirlerine sarılarak yerlerde yuvarlanıyor, kâh yere düşenleri atlarının nalları altında ezmeye çalışıyor, kâh geriye, yanlara çekilip tekrar saldırıyor, kâh kaçıp kâh kovalıyorlardı. Kimileri sazlıkta hançerler ve kılıçlarla dövüşüyor, birbirlerinin gırtlaklarını kesiyor, karınlarını deşiyorlardı. Etrafta insan ve at cesetleri dağlar gibi yığılmıştı, pek çok ceset suda yüzmekte, cesetler üst üste yığılarak yer yer suların akışını engellemekte, her tarafa kanlı köpüklü

sular yayılmakta, atların nallarının bastığı yerler kanlı bir bulamaca dönmekteydi.

Kuşlarımız korktu, sürülerimiz durakladı, havada donup kaldı, sıralarımız, düzenimiz bozulup dağılmaya başladı ve gökyüzünde düzensiz bir şekilde uçmaya başladık. Uzun bir süre kendimize gelemedik, uzun bir süre birbirlerini katleden bu talihsiz insanların üzerinde uçtuk, uzun bir süre sürüyü tekrar bir düzende toplamaya çalıştık, uzun bir süre sakinleşemedik. Mola yerimize inmemiz mümkün olmadı ve bu lanetli yeri hızla terk ederek yolumuza molasız devam etmek zorunda kaldık...

Bağışlayın bizi ey göçmen kuşlar! Yaşananlar ve yaşanacak olanlar için bizi bağışlayın! İnsanlar niçin böyle yaşıyor, bu dünyada niçin bunca katledilen ve katledilecek olan insan var, bunu ne benim açıklayabilmem ne de sizin anlayabilmeniz mümkün değil... Tanrı aşkına bizi bağışlayın, bağışlayın temiz gökyüzünde kendi yoluna giden göğün masum kuşları... Savaştan sonra akbabalar şölen yaptılar, kursaklarını kusuncaya kadar doldurdular, kanatlarını kıpırdatamayacak kadar doydular. Savaştan sonra çakallar kendilerine ziyafet çektiler, ölülerin etiyle beslenmekten karınları yerde sürünür hale geldi. Uçun, bu korkunç yerden uzaklara uçun kuşlar...

* * *

Kadim zamanlardan beri bu böyledir: Her seferinde, ne daha geç ne de daha erken, tam vakti zamanı geldiğinde göçmen kuşlar uzun yol için yerlerinden havalanıp uçmaya başlarlar. Hiç sapmadan, yollarını değiştirmeden, sadece kendilerine malum olan rotayı izleyerek uçarlar,

uçarlar, uçarlar ve bir diyardan başka bir diyara göçerler. Fırtınaların ve boraların arasından geçerek, gece gündüz demeden, yılmayıp, yorulmayıp kanat çırpırlar... Hatta uçarken uyurlar, uyurken uçarlar, uyuyarak uçarlar... Onların yaşamının özünde vardır bu, doğanın kaçınılmaz düzenindendir bu. Kanatlı kervanlar kuzeye, ulu ırmaklara, ezelden beri yumurtlayıp, yavru yetiştirdikleri yuva topraklarına uçarlar. Sonbaharda ise artık erişkin olup güçlenmiş yavrularıyla birlikte uçarak güneye göçerler ve bu döngü sonsuz olarak kendini tekrarlar...

İşte bizler günler ve günlerdir uçuyoruz. Yerden çok yukarılardaki bu yükseklikte, buzdan sonsuz bir ırmak gibi dondurucu bir rüzgâr uğuldayarak eser. Aslında bu ırmak uçsuz bucaksız Evrende görülmeden akan zamandır. O zaman ki, nereye aktığı bilinmez, bilinmez nereye aktığı, aktığı bilinmez nereye...

Boyunlarımız ok gibidir, gövdelerimiz ise gergin ve yorulmadan atan yürek gibidir. Daha çok yol var önümüzde, kanat çırpmalı, kanat çırpmalı, kanat çırpmalı...

Uçuyoruz, gittikçe daha yükseğe, gittikçe daha yukarıya... Öylesine yükseliyoruz ki, dağlar önce düzleşiyor, sonra ise neredeyse görünmez oluyor, yeryüzü ise gittikçe daha çok uzaklaşıyor ve şekiller silikleşiyor, Asya nerede, Avrupa nerede, okyanuslar nerede, kara parçaları nerede... Ayırt edilemez hale geliyor. Her taraf çölleşiyor, koca evrende sadece yer küremiz, tıpkı çölde kaybolmuş bir yavru devecik gibi sessizce dönüyor, sessizce yüzüyor ve anasını arıyor. İyi ama ana deve nerede? Tüm dünyanın anası nerede, tüm yerkürenin anası nerede? Ses yok! Sadece rüzgâr uğulduyor, çöl benzeri yüksekliklerden esen rüzgârın sesi

duyuluyor ve tıpkı bir yetim gibi, tıpkı bir bebek bingildağı gibi oynak dünya, sessizce yüzüyor ve dönüp duruyor... Oynak dünya! İyi, ama dünyaya bunca iyilik nasıl sığabiliyor, onca kötülük nasıl affediliyor, onca iyilik nasıl sığıyor, onca kötülük nasıl affoluyor? Hayır, affetmemek gerek, hayır, affedilmemeli, yalvarıyorum size, yaşam yaratanlar, fikir üretenler, hisse çıkaranlar!

Ben sadece bu kuş sürüsünde uçan kanatlı bir kuşum. Ben turnalarla birlikte uçuyorum ve ben de bir turnayım. Ben turnalarla birlikte, karanlık gecede, yıldızların altında, gündüzleri ekilmiş tarlaların ve kentlerin üzerinde uçuyorum. Kendi düşüncelerime dalıp gidiyorum.

Uçuyor ve ağlıyorum,

Uçuyor ve ağlıyorum,

Uçuyor ve ağlıyorum,

İnsanlara ve tanrılara lanet okuyorum

Dünyaya özen göstermelerini istiyorum,

Ey insanlar, umursamazlık etmeyin...

Turnanın gözyaşları da neymiş demeyin...

Silmeye gayret edin!

Ve her şeye rağmen, her şeye rağmen, her şeye rağmen,

Tanrı sizi insani olmayan dertlerden korusun.

Korusun sönmeyen yangınlardan,

Korusun bitmeyen kanlı kavgalardan,

Korusun düzeltilemeyecek işlerden,

Korusun insanlık dışı felaketlerden...

Sürü uzaklarda gözden yitiyor. Kanatların hareketini ayırt etmek artık mümkün değil. İşte gökyüzünde bir nokta gibi kaldı ve işte kaybolup gitti gözümüzden...

Ama işte tekrar bahar geliyor ve tekrar gökyüzünde turna sesleri duyulmakta...

Çevirenler: Fatma ve Serdar Arıkan

›

ASKERİN OĞLU

Babasını önce sinemada gördü. O zaman beş yaşlarında bir çocuktü.

Anlatacağımız olay her yıl koyunların kirkıldığı beyaz badanalı, büyük, kapalı ağılda geçti. Bu ağıl şimdi bile devlet çiftliğinin ilerisinde, dağın eteğindedir. Önünden de bir yol geçer.

Oraya annesiyle birlikte gelmişlerdi. Devlet çiftliğinin telefon memuru olan annesi Ceyengöl, yün kırkma zamanı ağılda makasçı yardımcısı olarak çalışırdı. Kadıncağız bunun için yıllık iznini alır; ayrıca, ekin ekme ve koyunların yavrulama mevsiminde telefon santralının başında geçirdiğı fazla saatler karşılığında verilen serbest günlerini kullanırdı. Bu da onun yün kırkma mevsiminin sonuna kadar çalışmasına yeterdi. İyi para alıyordu bu işten. Dul bir asker karısı olarak kazandığı her kuruşun bir değeri vardı onun için. Gerçi oğluyula ikisi küçük bir aileydiler ama kışlık yakacak, yiyecek, öteberi, üst baş hep para demekti.

Oğlunu bırakacak kimsesi olmadığından annesi onu da getirmişti yanında. Burada makasçılar, çobanlar, çoban köpekleri arasında ağzı yüzü kir içinde akşama dek koştu-ruyordu; çok da mutluydu.

Ağılın önüne film makinesinin getirilişini ilkin o gördü ve sevinçli haberi herkese ulaştırmak için önce o davrandı.

“Sinema geldi! Sinema geldi!”

İşler bitip de hava kararmaya başlayınca filmi göstermeye başladılar. Çocuk o anın gelmesini iple çekmişti. Bekleyişinin ödülünü de aldı sonunda: Gösterilen bir savaş filmiydi. Ağılın ucundaki iki direk arasına gerilmiş beyaz bez üzerinde çarpışmalar başlamıştı. Silahlar patlıyor, aydınlatma fişekleri vınlayarak göklere yükseliyordu. Fişeklerin aydınlığında keşfe çıkan erler görünüyordu yerde kıpırdamadan yatan. Fişekler söner sönmez, askerler yerlerinden ileri fırlıyorlardı. Gecenin karanlığında makineli tüfeklerin takırtısı pek hoşuna gitti çocuğun. Demek, savaş böyle bir şeydi!

Oğlan annesiyle birlikte en geride, yün balyalarının üstüne oturmuştu. Oradan perde daha iyi görünüyordu. Çocuğu bıraksalar gider; öteki çocukların yanına, en öne otururdu. Hatta bir ara kalkmak için davrandıysa da annesi bırakmadı onu.

“Sabahtan akşama dek koştuğun yetmedi mi? Biraz da benimle otur!” diyerek oğlunu dizine oturttu.

Sinema makinesinin çatırtıları arasında savaş sürüp gidiyordu. Seyircilerin yüzleri heyecandan gerilmişti. Tanklar onların üzerine doğru ateş edince, annesi içini çekiyor, bazen de titreyerek oğlunu göğsüne bastırıyordu. Yanlarında oturan bir kadın dilini şaklatarak kendi kendine şöyle mırıldanıyordu:

“Aman Tanrım, şuna bakın! Aman Tanrım!”

Oysa çocuk fazla korkmuyor, hatta faşistler vurulunca neşesi yerine geliyordu. Ama kendi askerleri düştüğünde, yeniden kalkacaklarını düşünüyordu küçük aklıyla.

Savaşan askerlerin öyle tuhaf düşüşleri vardı ki! Tıpkı oyun oynayan çocukların düşmesi gibi. Çocuk kendisi de düşmesini biliyordu, sanki çelme takmışlar gibi yuvarlanıverirdi. Yere düşünce acı duyardı, ama aldırılmazdı o buna. Kalkar kalkmaz gene koşmaya başlardı. Oysa filmdekiler kalkmıyorlardı, devrildikleri yerde koyu bir tümsek gibi kımıldamadan yatıyorlardı. Çocuk karnından kurşun yiyenlerin düşmesi gibi de düşmesini bilirdi. İnsan birdenbire yuvarlanmazdı yere. Önce karnını tutar, öne eğilir, sonra elindeki tüfeği bırakarak yavaş yavaş otların üstüne devrilirdi. Çocuklar, oyunlarında gene kalkıp savaşa tutuşurlardı. Oysa filmdeki askerler kalkmıyorlardı.

Savaş sürüyor, film makinesi çatırdıyordu. Perdede topçular görünmüşlerdi şimdi de. Askerler bir tanksavar topunu hedefe yöneltmişler; yaylın ateşi, patlamalar, dumanlar arasından silahlarını ileri sürüyorlardı. Önlerindeki yamacı aşmaları gerekiyordu önce. Öyle de uzun, geniş bir yamaçtı ki burası; perdenin yarısını kaplıyordu. Yamaca üst üste düşen güller arasında beş altı asker toplarını ileri sürmeye, götürmeye çalışıyorlardı. Onların yürüyüşlerinde, yüzlerinde insana gurur veren, acı veren, korkunç ve yüce bir olayın gerçekleşeceğini düşündüren bir şey vardı. Bu beş altı kişiyi seyrederken, insanın yüreği küt küt atıyordu. Üstleri başları dökülüyordu askerciklerin. Birinin görünüşü pek Rusa benzemiyordu. Annesi olmasa çocuk farkına bile varmazdı. Fakat Ceyengül:

“Bak oğlum, bu senin baban,” dedi.

O andan sonra asker, çocuğun babası oldu. Artık bütün film onu anlatıyor, olaylar çocuğun babasının çevresinde dönüp dolaşıyordu. Çiftlikte çalışan delikanlılar gibi gençti babası da. Orta boyluydu; yuvarlak bir yüzü, fıldır fıldır oynayan gözleri vardı. Çamurdan, barut dumanından kararmış yüzünde ıslıl ıslıl parlıyordu bu gözler. Askercik kedi gibi de çevikti. İşte şimdi topun tekerine bir omzuyla dayanırken aşağıdakilere bağırdı: “Mermileri getirin! Geride kalmayın!” Yeni bir patlamayla sesi duyulmaz oldu. Küçük Avalbek annesine:

“Anne, bu benim babam mı?” diye sordu.

Kadın şaşırmıştı.

“Ne diyorsun? Sus da seyret!”

“Ama babam olduğunu söyledin demin.”

“Ha, evet, baban. Ama konuşma artık, başkalarını rahatsız etme.”

Niçin babası olduğunu söylemişti? Belki de bir şey düşünmeden, dilinin ucuna geldiği için. Ama kocasını anımsadığından dolayı da olabilir. Fakat annesinin dediğine inanmıştı küçük budala. Bu öyle sevinçli bir şeydi ki; önceleri hiç tatmadığı, bilmediği bir duyguyla doldu yüreği, asker babasıyla böbürlenmeye başladı. Gerçek babası işte oradaydı. Çocuklar ne denli kızdırırlarsa kızdırsınlar, bal gibi babası vardı onun da. Onlar da, çobanlar da görsünlerdi babasını.

O dağdan bu dağa dolaşan çobanlar çocuk ruhundan ne anlarlar? Oysa oğlancık onların sürülerini kırkma merkezine getirmelerine yardım eder, dalaşan köpeklerini ayırır-

dı. Ya çobanlar ne yaparlardı? Ne yapacaklar, sorularıyla canından bezdirirlerdi çocukcağızı. Hep de aynı sorular:

“Ee, delikanlı, adın ne senin bakalım?”

“Avalbek.”

“Kimin oğlusun sen?”

“Toktosun’un oğluyum.”

Çobanlar hangi Toktosun olduğunu anlamazlar hemen. Eyerlerinin üstünden eğilerek sorularını yinelerler:

“Toktosun’un mu? Hangi Toktosun bu?”

Çocuk aynı yanıtı üsteler:

“Toktosun’un oğluyum.”

Çünkü böyle öğretmişti annesi. Kör bir ninesi vardır, babasının adını unutmasın diye ikide bir kulaklarını çeker. Çok sinirlidir...

“Ha, anladım. Desene, postanedeki telefoncu kadının oğlusun sen!”

Fakat çocuk direnmektedir:

“Hayır, ben Toktosun’un oğluyum.”

Çobanlar durumu yeni yeni kavramaya başlamışlardır.

“Doğru, Toktosun’un oğlusun sen. Aferin sana delikanlı! Seni denemek istedik de... Kusura bakma aslanım. Biz yaz kış dağlarda gezeriz. Mantar gibi üreyen çocukların hangi birini tanıyacağız?”

Sonra kendi aralarında çocuğun babasını konuşurlardı. “Askere gittiğinde gencecikti, çoğu unutmuştur onu. Neyse ki arkasında bir oğlan bırakmış. Niceleri bekâr gittikleri için adlarını taşıyan kimse kalmamıştır geride,” derlerdi babası için.

Annesi kulağına, “Bak, bu senin baban,” diye fısıldadığında perdedeki asker, babası oluvermişti. Gerçekten de tıpkı babasının asker giysisiyle çektiirdiğı resme benziyordu. Bu resmi sonra büyötmüşler, camlı bir çerçeveye takmışlardı.

Avalbek artık filmdeki askere kendi babası gözüyle bakıyor, çocuk yüreğine, o zamana dek tadına varmadığı bir baba sevgisi dolup taşıyordu. Oğlunun kendini seyrettiğini biliyormuş gibi davranıyordu perdedeki baba da. Sanki onun kendisiyle övünmesini, onu hep geçen savaşın kahramanı olarak anımsamasını istiyor gibiydi. O andan sonra savaş çocuk için bir eğlence olmaktan çıkmıştı. Askerler vurulup düştükçe gülmüyordu artık. Savaş ansızın ciddileşmiş; ürkütücü, korkunç bir şey olmuştu. İlk kez bir yakını için korku duyuyordu.

Sinema makinesi çatırdıyor, savaş sürüyordu. Hücuma geçen tanklar birden ilerde görünöverdiler. Tırtıllı tekerleriyle toprağı çiğneyerek, dönen kulelerindeki toplarıyla ateş saçarak pek korkunç bir yürüyüşleri vardı tankların. Kendi askerleri var güçleriyle itiyorlardı topu ileri doğru. Çocuk, yerinde duramaz olmuştu. “Çabuk, baba, çabuk! Tanklar geliyor!” diye bağırmaya başladı. En sonunda topu çekerek fundalıklar arasına getirdiler, oradan tanklara ateş açtılar. Karşılarında da tanklar mermi yağdırıyorlardı. Öyle de çoktular ki, insanın tüyleri diken diken oluyordu.

Küçük Avalbek kendisini babasının yanında, ateşin ve gümbürtünün tam ortasındaymış gibi düşündü bir an. Tanklardan koyu bir duman çıktıkça, tırtılları parçalanıp sağa sola saçıldıkça, tanklar durdukları yerde fır fır dönmeye başladıkça sevinçten deliye dönüyordu. Kendi askerleri topun yanına devrilip düşünce o da kıpırdamadan

duruyordu. Sayıları gittikçe azalıyordu zavallı askerlerin... Annesi ağlamaya başlamıştı. Cayır cayır yanan yüzünden gözyaşları akıyordu.

Sinema makinesi çatırdıyor, savaş sürüyordu. Çarpışma iyice alevlenmişti. Tanklar bir hayli sokulmuşlardı topun yanına. Topun kundağına eğilen babası, sahra telefonuyla bağıra bağıra bir şeyler söylüyordu, ama gürültüden ne söylediği anlaşılmıyordu. Derken, topun yanında bir asker daha vuruldu. Bir an kalkmak için davrandıysa da tepetaklak çakıldı yere. Akan kandan toprak koyulaştı. Şimdi topun başında iki kişi kalmışlardı: Biri babası, öteki de başka bir asker. Üst üste birkaç mermi daha düştü. Patlamayla birlikte alev ve duman yükseldi gökyüzüne. Yerden kalkan bir kişi vardı, o da çocuğun babasıydı. Kalkar kalkmaz gene topa doğru atıldı. Topa bir mermi sürerek hedefe çevirdi. Bu, onun topu son ateşleyişiydi. Arkasından perdeyi koyu bir duman kapladı. Babasının topu yana fırlayıvermiş, parça parça olmuştu. Ama o hâlâ sağdı. Yerden yavaş yavaş doğrulduktan sonra, parçalanmış giysisinden dumanlar çıkararak, tanka doğru yürüdü. El bombası vardı elinde. O anda ne bir şey görüyor ne de bir şey duyuyordu. Son gücünü toparladıktan sonra:

“Dur! Geçemezsin ileriye!” diye bağırarak el bombasını savurdu.

Nefretten, acıdan çarpılan yüzüyle perdede bir an öylece katılıp kaldı.

Annesi oğlunun elini o heyecanla nasıl sıktıysa, çocukcağız az kalsın acıdan bağıırıyordu. Tam koşup babasının yanına gitmek üzereydi ki, makineli tüfeğin yağdırdığı mermilerden babası bir ağaç gövdesi gibi yere devrildi. Düştüğü

yerde bir kere yuvarlandı, kalkmak için yekindi, fakat, kolları iki yanda, yüzükoyun kapaklandı...

Sinema makinesi durdu, savaş da durdu. Birinci bölümün sonuydu bu. Sinema makinisti makarayı yeniden sarmak için ışıkları yaktı.

Ağılın içerisi aydınlanınca seyirciler gözlerini kısarak kırıştırmaya başladılar. Filmdeki savaş dünyasından kendi gerçek dünyalarına dönüyorlardı şimdi. Aynı anda da balyaların üstünde oturan çocuk, büyük bir sevinçle ayağa fırladı:

“Çocuklar, benim babamdı o! Gördünüz mü? Öldürdükleri benim babamdı...”

Kimse böyle bir şey beklemediği için oğlanın dediğinden de bir şey anlamamışlardı. Çocuk o sırada perdeye yakın oturan arkadaşlarına doğru sevinç çığlıkları atarak koşmaya başladı. Onların ne diyecekleri önemliydi onun için. Ağılın içine garip bir sessizlik çökmüştü. Daha önce babasını hiç görmemiş olan bu küçük adamın sevincindeki anlamsızlığı kavrayamamışlardı. Buna nasıl bir anlam vereceklerini bilemedikleri için, omuz silkerek şaşkın şaşkın bakınıyorlardı. Bu şaşkınlık içinde sinema makinisti elindeki makarayı “çat” diye yere düşürdü. Makara ikiye ayrılarak yuvarlandı. Fakat kimse aldırmadı buna, makinistin kendisi bile makarayı almak için kalkmadı yerinden.

Öte yandan ölen askerin oğlu, babasını anlatıyordu:

“Gördünüz, değil mi, babamı?.. Öldürdüler onu!”

Karşısındakiler sustukça çocukcağız daha bir coşuyor, durmadan babasını anlatıyordu. Yalnız anlamadığı bir şey vardı: Ne diye onun gibi sevinmiyorlar, babasını övmüyorlardı?

Büyüklerden biri öfkeli “cık-cık”lar çekti:

“Cık-cık! Öyle şeyler söyleme!”

Bir başkası buna karşı çıktı:

“Söylese ne olur? Babası cephede öldü. Onu söylüyor çocuk.”

Okula giden başka bir çocuk, ilk kez gerçeği açıkladı küçük oğlanın yüzüne karşı:

“Ne bağırıp duruyorsun öyle? Baban değil o senin. Artist o, artist! İstersen sinemacı amcaya sor!”

Büyük çocuklar, küçük oğlanı güzel, fakat üzücü düşünden kendileri uyandırmak istemedikleri için o işi makiniste bırakmışlardı. Oralı olmayan bu adam gerçekleri olduğu gibi söyleyiverirdi şimdi. Bu umutla da ona döndüler. Fakat ses çıkmıyordu adamdan. Sanki önemli bir işle uğraşıyormuş gibi makinenin üstüne iyice abanmıştı.

Askerin oğlu durmadan bağırıyordu:

“Hayır, o benim babam! Babam o benim!”

Yanındaki çocuk gene sataştı:

“Kimmiş senin baban? Hangisiymiş?”

“El bombasıyla tankın üstüne yürüyen asker. Görmedin mi demin? Şöyle düştü.”

Çocuk yere düştü; babasının düşüşünü göstermek için, onun gibi yuvarlandı. Tıpkı babasının yuvarlanışına benzetmişti. Kolları iki yana açılmış bir durumda, yüzükoyun yatıyordu perdenin önünde.

Seyirciler ister istemez gülmeye başladılar. Oysa çocuk ölü gibi yatıyor, hiç gülmüyordu. İçerde gene tuhaf bir sessizlik oldu.

Yaşlı bir kadın, çocuğun annesine çıkışmaya başladı:

“Sana ne oluyor, Ceyengül? Ne diye bakmıyorsun çocuğuna?”

Bunun üzerine Ceyengül ayağa kalktı; kederli ve sert yüzünden yaşlar süzülerek oğlunun yanına yürüdü. Küçük Avalbek’i yerden kaldırarak:

“Hadi, gidelim oğlum,” dedi. “O senin babandı.”

Çocuğu elinden tutarak ağıldan dışarı çıkardı.

Ay gökte iyice yükselmişti. Yukarda, ufkun lacivert derinliklerinde dağların beyaz dorukları ışıldıyordu. Göz alabildiğine uzanan bozkır, derin suların durgunluğunda, koyu koyu görünüyordu aşağılarda...

İlk kez orada, bir şeyi yitirmenin acısını duydu küçük oğlan. Babasının savaşta ölmesinden dolayı hem üzüldü hem de içinde büyük bir eziklik duydu. Annesine sarılmak, ağlamak, annesiyle birlikte ağlamak geldi içinden. Fakat susuyordu annesi. Yumruklarını sıkıp gözyaşlarını yutarak çocuk da sustu.

Bir zamanlar savaşta ölen babasının, gönlünde yaşamaya başladığından haberi yoktu küçük oğlanın.

Çeviren: Mehmet Özgül

BEYAZ YAĞMUR

Kayalık yamaçların yükseklerinde soğuyan rüzgâr dar boğazın karanlığından hızla koparak dağların eteklerine doğru iniyordu. Orada, aşağıda köy uykuya dalmaktaydı.

Etraf sessizdi ve pencerelerde ışıklar birer birer sönüyordu. Ay, bahar donunun sıkı sıkıya sarıp sarmaladığı, patlamaya hazır tomurcukların üzerine vurarak onları belli belirsiz, gümüş gibi parlatmaktaydı. Sadece sazla kaplı bir damın üzerinde rüzgârın çıkarttığı hışırtı ve bir de uykulu bir köpeğin homurdamaları işitiliyordu. Uzaklarda bir yerlerde akan nehrin şırıltısı ve çalışan motorların uğultusu zar zor duyuluyordu...

Karanlıkta, köyün hemen dışında iki insan silueti hızla köye yaklaşmaktaydı. Sonra birden adımlarını yavaşlattılar ve durdular.

“Tamam, artık ben kendim giderim,” dediği duyuldu kadın sesinin.

“Haydi, biraz daha geleyim, bakarsın köpekler saldırır,” diye cevap verdi erkek sesi.

“Ben köpeklerden korkmam...”

“Olsun, ben gene de...”

“Hayır Kasımcın, işe geç kalacaksın.”

“Yetişirim, daha zaman var.” Kasımcın bir kibrit yaktı. Kibritin titreyen alevi bir anda başına kareli bir başörtü bağlamış genç kızı ve üzerinde önü fermuarlı, deriden spor ceket ve ayağında çizmeler olan delikanlıyı karanlığın içinden çekip alırcasına aydınlattı. “Oooo, daha tam iki buçuk saat var, Şaadet...” dedi erkek saatine bakarak.

“Ama Kasımcın, gitmen gerek. Şimdi hiç yoktan birileri bizi görürlerse dedikodular başlar. Hem çok merak ediyorum, annem beni niye çağırtmış acaba? Hastalanmasın sakın?”

“Hımm, eğer durum böyleyse anneni yalnız bırakmak olmaz. Ama sen üzülme, bir şeyler düşünür, çaresine bakarız...”

Biraz daha durdular ve ayrıldılar: Saadet evine, Kasımcın ise yolu takip ederek dağa doğru yürümeye başladı. Biraz yürüdükten sonra Kasımcın arkasını dönüp seslendi:

“Bir şey olursa haber ver... Haberini bekleyeceğim...”

“Tamam,” diye kısık bir sesle cevap verdi Saadet...

Saadet birkaç adım atmıştı ki, durdu ve arkasına baktı. Kasımcın gözden kaybolmuştu. Etraf karanlıktı. Saadet bir an evvel eve varmak için hızlandı. Eve yaklaştıkça adımları daha da hızlanıyordu. Sonunda dayanamayarak koşmaya başladı. Zihni biri diğerinden daha karamsar düşüncelerle karmakarışık olmuştu. Koşup kapıyı açtığında, annesini

gözleri çökmüş vaziyette hasta yatağında yatarken göreceğini düşündü. “Apa’, kıymetlim benim, canım apam!” diye haykırmaya gayret edecek, ama sesi çıkmayacaktı. İşte o bildik küçük kapı... Birden karşıdan bir gölgenin ona doğru geldiğini gördü Saadet.

“Saadet, sen misin?” diye sordu annesi.

“Apa, ne oldu?”

“Gecenin bu saatinde yalnız mı geldin?”

“Evet, yalnız geldim,” diye yalan söyledi genç kız.

“Hay Allah iyiliğini versin, ne diyorsun sen!” diyerek ellerini birbirine çarptı Zeynep Apa. “Hiç olacak şey mi?”

“Hayır, bu tarafa gelen bir at arabasıyla geldim,” diye tam zamanında uydurdu Saadet.

Zeynep Apa kızına sarılırken ağlıyordu:

“Perişan oldum... Gözlerim yolunu gözledi bütün gün. Gece oldu yoksun, gelmedin. Yolda başına bir şey mi geldi diye düşündüm... Artık seni karşılamak için yola çıkmaya hazırlanıyordum...”

“Sana ne oluyor böyle apa, daha geçen hafta görüştük seninle...”

Saadet traktör ekibinde pullukçu olarak çalışıyordu ve bütün yazı hasatçıların kampında geçiriyordu. Saadet’in her eve gelişi Zeynep Apa için bir bayrama dönüşüyordu. Kızını öyle çok özlüyordu ki, o eve geldikten sonra Saadet’in yanından bir adım bile ayrılmıyordu. Ocağı birlikte yakıyor, ev işlerini birlikte yapıyor, biri hamur yoğururken diğeri eti haşlıyor, Saadet ineği sağarken annesi de yanında

· Kırgızca “anne”.—çn

durup hayvanlara yem hazırlıyordu. Konuşacak lafları da hiç bitmiyordu. Hem Zeynep Apa'nın çalıştığı kolhozdan hem de traktör ekibinden birbirlerine verecekleri ne çok haberleri oluyordu. Saadet su getirmek için dereye gittiğinde, Zeynep Apa küçük kapının önünde duruyor ve gözleriyle kızını yolcu ediyordu. Annesi kızının büyüdüğüne inanamıyordu. Zeynep Apa kızının yuvarlak ve muntazam omuzlarına sevgi ve şefkatle bakıyordu. Bileğini savatlı gümüş bileziğin süslediği tombul, esmer eliyle tuttuğu, omzuna asılı, ucunda kovaların sallandığı sopayı ne de zarif bir çeviklikle taşıyor, adımlarını nasıl da güzel atıyordu. Nefes alıp verirken elbisesinin göğsündeki fırfırlar nasıl da ahenkle inip kalkıyordu.

“Gözümün nuru kızım benim, tüm dertler ve belalar senin değil, benim başıma gelsinler!” deyiverirdi annesi farkında olmadan.

O gün anne kız fevkalade mutlu ve birbirlerine karşı çok sevecendiler. Saadet, annesinin kendisini boşuna çağırmadığını, ona önemli bir şeyler söyleyeceğini hissediyordu. Gerçekten de Zeynep Apa uzun zamandır bu konuşmayı yapmak için hazırlanıyordu.

Son zamanlarda kızının davranışlarında gariplikler vardı. Bunların anlamı ne olabilirdi acaba?

Karın güç bela eridiği baharın ilk günlerinden birinde Saadet soluk soluğa koşarak eve gelmiş ve:

“Apa,” diye heyecanlı bir sesle bağırmıştı eşikten, “Komsomol’ ekibi geldi!”

* SSCB’de 1918 yılında kurulmuş komünist gençlik örgütünün kısaltılmış adı. Komunističeskiy Soyuz Molodyoji (Komünist Gençlik Birliği) kelimelerinin ilk hecelerinden oluşturulmuştur.—çn

“Ne ekibi?”

“Aaa, duymadın mı, Zirai Donatım İstasyonu’ndan Komsomol ekibi geldi! Komsomolcular yeni topraklarda çalışacaklar. Arabalarla ve traktörlerle değirmenin yanından geçtiklerini kendi gözlerimle gördüm apa! Yanlarında pulluk ve dikim aletleri getiriyorlardı...”

“Niye böyle telaşlandı acaba?” diye hayretle sormuştu kendi kendine Zeynep Apa. “Ne yapayım, gelirlerse gelsinler.”

Oysa kızı heyecanlı heyecanlı sayıp dökmeye devam ediyordu:

“Nereyi sürececeklerini ben biliyorum, apa. Bizim hemen yakınımızı. Tokoy-ake* bu yıl bütün ‘Eski Oba’yı ekip biçeceklerini söylüyor.”

Birkaç gün sonra Saadet, Zirai Donatım İstasyonu’nda pullukçu olarak işe girmek için annesinden izin istedi. Zeynep Apa kızının evden uzaklaşmasını istemiyordu, ama Saadet inatçı bir kızdı ve isteğinde ısrar edince annesi isteksizce de olsa izin verdi.

“Bu yıl pullukçu olacağım, seneye ise bize traktör kullanmayı öğretecekler. Hem Komsomol toplantısında verdiğim sözden de dönemem.”

Saadet’in amcası Tokoy-ake konuya müdahil olmasaydı bu gerekçeler Zeynep Apa’yı pek etkilemeyecekti.

“Gençleri rahat bırak, onlar ileriye görüyorlar, bırak git-sin!” diye nasihat etmişti Zeynep Apa’ya.

Ve böylece Saadet gitmişti, oysa annesi kısa bir süre sonra büyük üzüntü duyup izin verdiği için pişman olmuştu.

* Kırgızca “ake”, ağa, amca anlamına gelmektedir.—çn

Annesi, Saadet'in artık sadece kendisine ait olmadığını, kızına gün be gün daha fazla hâkim olan başka, büyük bir gücün varlığını hissediyordu.

Bazen Saadet'in kendisinden bile daha akıllı olmaya başladığını düşünüyordu. Bir kız için bu kadarı fazla değil miydi? Saadet'in, annesinin anlayamadığı yeni meşgaleleri vardı. Neden Saadet annesini çok özlemiş bir halde eve geldiğinin ertesi sabahı, hava aydınlanır aydınlanmaz ekibine geri dönmek için acele ediyordu?

Çok garipti aslında. Saadet zaman zaman ciddi, işle meşgul, zaman zaman da neşeli oluyor, şarkılar söylüyor, gülüyor, sevecenlikle annesine takılıyor, ardından da birdenbire yetim kalan bir deve yavrusu gibi gözleri bulutlanıyor, sessizleşip, hüzünleniveriyordu.

“Saadet işinden memnun musun?” diye kaçamakça sorardı o zamanlarda Zeynep Apa. “Ekipte kimler var, nasıl insanlar?”

“Çok memnunum!” diye cevap verirdi Saadet her zaman ve hayranlıkla çalışma arkadaşlarından bahsetmeye başlardı. Arkadaşları çok uzaklardan gelmişlerdi ve araçlardan, makinelerden çok iyi anlıyorlardı. Hatta aralarında o araçların üretildikleri fabrikalarda bizzat çalışmışlar bile vardı. “İşte ben de onlar gibi olmak istiyorum!” derdi Saadet. Bunları anlatırken gözleri parlardı Saadet'in. O anlarda Saadet annesi için yabancı ve anlaşılmaz birine dönüşürdü. Saadet annesinin gözlerindeki endişeyi fark etmeksizin kendisini heyecanlandıran her şeyden, Komso-mol toplantılarından, tembel bir traktör sürücüsünü rezil ettikleri duvar gazetesinden ve her zaman Zeynep Apa'nın kavrayamadığı daha pek çok şeyden bahsederdi.

Çaylarını içip bitirdiler. Saadet masa örtüsünü topladı, kulpsuz fincanları yıkadı, kuruladı ve raflara yerleştirdi. Yatma vakti gelmişti, ama Zeynep Apa biraz daha keçe minderde oturup kızını dikkatle süzdü.

“Kızım hele yanıma gel şöyle, otur,” diyerek minderi işaret etti. “Seninle konuşmak istiyorum...”

“Söyle apa, dinliyorum...”

Zeynep Apa, söze nereden başlayacağını bilemediği için uzun uzun düşündü. Sonra:

“Sen benim biricik çocuğumsun, Saadet,” dedi kızının yüzüne dikkatlice bakarak. “Sen benim hem kızımsın hem de oğlum. Benim senden başka kimim kimsem yok. Yapa-yalnız olmanın kolay olduğunu mu sanıyorsun?” Zeynep Apa’nın gözleri doldu. “Sadece isteyken unutuyorum senin yokluğunu, eve geldiğimde ise... hasretin kalbimi dağlıyor... Şimdi nerelerdedir, ne yapıyordur, hasta mı, iyi mi acaba diye kaygılanıyorum... Yaptığın iş kadına göre bir iş değil, Saadet. Kadınlar hiç pulluğun başında oturur mu?... Bırak bu işi, eve dön Saadet... Kolhozda bir sürü yapılacak iş var...”

Zeynep Apa gözlerini sildi ve derin bir iç çekti. Ne istediğini anlamak açısından annesinin söyledikleri yeterli gibi olsa da Saadet, Zeynep Apa’nın en önemli şeyi henüz söylemediğini hissetti.

“Sanki tarlada, kampta çalışan tek kız ben miyim? Bizim kolhozdan da kızlar var aramızda. Zirai Donatım İstasyonu’nda kaç tane kız var, bir bilsen! Hepsi de en az erkekler kadar iyi çalışıyorlar. Niye her şeyi bir kenara bırakacakmışım?”

“Sen kendini onlarla bir tutma!” diye sinirlendi Zeynep Apa. “Onlar ailelerinin tek çocuğu deęiller.”

Saadet annesine sarıldı ve onu göğsüne bastırarak öylece kaldı. Annesine hak vermemesi söz konusu olamazdı.

“Peki, tamam öyleyse apa, senin istediğin gibi olsun. Ama orada çalışmam için bana biraz daha müsaade et. Yakında ilkbahar ekim işleri bitecek, o zaman ben de dönerim. Çok az kaldı, sabret biraz daha apa...”

Zeynep Apa rahatlamıştı. Şimdi yatabilirlerdi.

Göz kapakları kapanmaya başlamıştı ki bir gürültü duydu. Zeynep Apa gözlerini açtı ve kızının kalktığını, sessizce pencereye yöneldiğini gördü. Ayın mavimsi ışığı kızının başına ve omuzlarına vuruyordu. Saadet huzursuzca annesine baktı, sonra elleriyle dizlerinden tutarak pencerenin geniş iç kenarlığına oturdu ve öylece kaldı. Bir şeyler düşündüğü anlaşıyordu. Elleri sinirli sinirli göğsüne düşen saç örgülerini söküyordu.

“Neden yatıp uyumuyor?” diye yeniden endişeyle kalbi sıkıştı Zeynep Apa’nın.

Pencereye iyice sokulan Saadet hafif meyilli yamaçlarında zaman zaman traktör farlarının yanıp söndüğü dağa doğru dikkatlice bakıyordu. Hayranlıkla uzaktan gelen motor gürültülerini dinliyordu. Gürültü bir yakınlaşıyor, o zaman traktörlerin orada, hemen yanı başında olduğunu düşündürüyor, bir uzaklaşıyor ve genç kızı sese kulak vermek zorunda bırakıyordu.

“Traktör seslerini dinliyor,” diye tahmin yürüttü Zeynep Apa ve kendisinin de sürekli olarak o sesleri dinlediğini

düşündü. Kızı orada, tarlalarda çalışıyordu ve o evde olmadığında Zeynep Apa bu traktör gürültüleriyle kendini sakinleştiriyordu. Evet, kızı öylesine, sebepsiz yere pence-renin kenarında oturmuyordu. Zeynep Apa kızının bedeniyle burada, yüreğiyle ise orada, tarlada olduğunu anlı-yordu.

Saadet uzaklardaki traktör farlarına bakıyor ve sanki pul-luk demirinin sürülmemiş, bakir toprak tabakalarını aşağıdan yukarıya doğru verev olarak kesip, küçük tümsekler halinde birbirinin üzerine devirdiğini görür gibi oluyordu. O topraklara uzun yıllar boyunca el sürülmemişti. İşte şimdi Kasımcan'la birlikte bu bakir topraklara yeniden yaşamı getiriyorlardı. Artık burada buğdaylar başaklanacak, yakında buralara yol yapılacak, dağların arasındaki Eski Oba Vadisi'nde apartmanlar yükselecekti ve buralı insanlar yeni gelecek olanlara işin erbabı olarak, “Şu tarlayı geçince bir ahır, daha ileride de caddeler göreceksiniz, işte bunların tümü bizim kolhozumuz!” diyeceklerdi. “Evet, tüm bunları biz yapacağız,” diye düşündü Saadet yüreğine mutluluk dolarken. İşte bu mutluluk değil de nedir, hayatını bu amaca adanmasına değmez mi!

Saadet, güneşin parlak ışıkları altındaki bakir, verimli toprakların nasıl canlı varlıkmışçasına buhar çıkartarak nefes alıp verdiğini görür gibi oluyordu. Taze sürülmüş topraktan rutubetli bir koku yayıldığını hissediyordu adeta. Hoş bir koku!

Çitle çevrili yerin sonunda, dönüşün olduğu yerde, Saadet pulluğun kolunu ileri geri çekince, ayna gibi cilalanmış ve her biri küçük bir güneş gibi parıldayan pulluk demirleri, sürülen tarlanın yüzeyine doğru yükseliyorlardı.

Kasımcan traktörü döndürürken Saadet'e gülümsüyordu. Saadet de şöyle bağıırıyordu delikanlıya:

“Haydi Kasımcan, sür! Bugün birincilik bizim!.. Haydi!”

“Kasımcan... Ne iyi oldu da biz karşılaştık, ne iyi ki birlikte çalışıyoruz! Ben senin arkandan dünyanın öbür ucuna gitmeye hazırım!” diye geçiriyordu içinden Saadet.

Zeynep Apa içten içe endişeleniyordu. Kızına karşı nasıl davranması, ne söylemesi gerektiğini bilemiyordu. Derin bir nefes alarak öbür yanına döndü. Saadet irkildi. Anne-sine bakarak daha uzunca bir süre orada sessizce oturdu, sonra gürültü etmeden yatağına gidip yattı. Ama ne Zeynep Apa ne de Saadet uyuyamadılar. Her birinin aklı kendi düşünceleriyle meşguldü.

Zeynep Apa kızının artık yetişkin birisi olduğunu ve onun geleceğini planlamanın zamanı geldiğini düşünüyordu. Eğer kızı kendi köylerinden meziyet sahibi yiğit birisini bulursa çok iyi olurdu, böylelikle kızı hep kendisinin yakınında kalırdı. Hele bir de damat kimsesiz olursa, bu daha da iyiydi, o zaman hep birlikte, aynı evde yaşarlardı. Kızı çeyizinin hemen hemen hazır olduğunu da bilmiyordu. Duvar halısı var, keçe yer halıları vardı, bir tek örtü yapmak için ipek satın almak kalmıştı.

Saadet ise Kasımcan'ı ve ilk karşılaşmalarını düşünüyordu. O zaman aynı traktörde çalışıyorlardı. Traktörün her duruşunda Kasımcan onun yanına geliyor ve soruyordu:

“Saadet, yorulmadın mı? Dinlen biraz.”

“Bu da amma tebelleş oluyor bana!” diye hiddetleniyordu Saadet. Küçük bir çocuk muyum ben?”

Ama Kasımcın hiçbir şey sormadığında da kızılıyordu: “Niye bir şey sormuyor? Bana kırıldı ya da benden bıktı mı?”

Bir gün tepelerde gezinirken en yüksekteki kayalığın üzerine tırmanya karar vermişlerdi. Saadet, o günü ömrü boyunca unutmuyacaktı. Çok dik bir tırmanıştı, ama onlar yorgunluklarını unutmuş, adeta her ne olursa olsun o kayalığa tırmanacaklarına yemin etmişlercesine durup dinlenmeden tırmanıyorlardı. Her ikisi de tepeye vardıklarında birbirlerine çok önemli bir şey söyleyeceklerini düşünüyorlardı. Ne de olsa orada söyledikleri sözleri kendilerinden başka kimse işitmeyecekti, zira etraflarındaki kilometrelerce mesafede in-cin top oynuyordu. Fakat tepeye ulaştıklarında ikisi de kalplerinde taşıdıkları duyguları dile getirme cesaretini gösterememişlerdi. Ancak inmeye başladıklarında, Saadet kazara kayınca, Kasımcın kızı elinden yakalamış ve dudaklarını onun dudaklarına bastırmıştı. Ama Saadet hiç kızmamış, hatta hiçbir zaman olmadığı kadar mutlu olmuştu...

* * *

Zeynep Apa açık kapının pervazına yaslanmış odaya bakıyordu. Hareketsiz, hüznünlü duruşunda, şaşkınlıkla çatılmış kaşlarında, sıkıca kapalı ağzının kenarındaki kederli kırışıklıklarda suskun bir mutsuzluk okunuyordu. Ya korkunç bir şeyler görme korkusuyla eşikten içeri girmeye korkuyordu ya da bir şeyler hatırlamış ve durmuştu, belki de rüzgârın ara ara dağdan önüne katıp getirdiği gürültülere kulak kabartmıştı... Elbisesinin geniş ve uzun kolları zayıf omuzlarından aşağıya doğru sarkıyordu. Su kovalarını taşımak için kullanılan sopa yere atılmış, içindeki suyun

çalkalanıp dışarıya taşıdığı kovalar hemen yanında, ayaklarının dibinde duruyordu. Zeynep Apa dereden su getirmekten geliyordu. Derenin başında Saadet'in evlendiğini söylemişlerdi kendisine. Zeynep Apa'nın her şeyden çok korktuğu durum gerçekleşmişti. İşte şimdi evde bir başına, yapayalnız kalmıştı. Görünüşte her şeyi vardı, ama kızının gidişyle birlikte her şey anlamını yitirmişti. Tokoy-akenin gelini Jiydegül gelmeseydi Zeynep Apa daha ne kadar orada öyle dikilip kalırdı, bilinmez. Jiydegül'ü görünce Zeynep Apa feryat etmeye başladı:

“Kız neymiş gör işte! Ah ben ne kadar bahtsız bir kadınıym. Tanrı beni cezalandırdı, bana bir oğul vermedi. Oğlum olsaydı yuvasını terk etmez, gelini eve getirirdi.”

Jiydegül bu çelimsiz ve genellikle sakın, ama şimdi bambaşka görünen kadına korkuyla baktı.

“Saadet beni rezil etti!” diye sürdürdü Zeynep Apa. “Bir kaçak gibi, ağırlama yapılmadan, uğurlanmadan, memleket memleket gezen soysuz birine vardı. O kızımı alıp götürcek ve ben bir daha yüzünü bile göremeyeceğim...”

“Siz neden bahsediyorsunuz Zeynep Apa, Saadet burada, hemen yakınlarda!” dedi Jiydegül.

“Sen sus! Benim bu kederi yaşamamda siz de suçlusunuz. Saadet'i Zirai Donatım İstasyonu'nda çalışmaya senin o Tokoy'un kıskırttı. Bense aptal gibi kocamın kardeşi diye onu dinledim... Git ve ona de ki, eğer kardeşinin hatırasına ve sülalemizin şerefine saygısı varsa kızımı geri getirsin. Git ona böyle söyle!”

Hemen o gün Tokoy-ake ailenin büyüğü olarak Zeynep Apa'yı alıp getirmesi için eşini ona yolladı.

Tokoy-ake keçe minderin üzerine serilmiş koyun postuna oturmuş, suratını asmış, yengesini bekliyordu. Kalabalık ailesinin tüm fertleri de oradaydı. Oda sıcaktı, kazanda et haşlanıyor, masanın üzerindeki semaver kaynıyordu.

“Her şeyi biliyorum Zeynep,” diye söze başladı Tokoy kulpsuz fincandaki çayı hürmetle sunarak. “Senin bu davranışından dolayı utanıyorum. Eğer Saadet yanlış bir adım attıysa şimdi atıma atlar, saçından sürükleyerek onu buraya getiririm!” Yaşlı adamın gözleri öfkeyle parıldadı. “Ama ben bunu yapmayacağım. Bunu yapmaktansa ellerim kırılsın daha iyi... Eski Oba toprakları, aynen kızın gibi, bu insanları uzun zamandır bekliyordu. Zeynep, seni teskin ve ikna etmeye çalışmıyorum, ama sana bir şeyi hatırlatacağım.” Tokoy ağzına bir çimdik nasvar^{*} koydu ve düşünceli düşünceli esmer bıyıklarını sıvazladı. “Şimdilerde Eski Oba’nın bakir topraklarını işliyorlar. Sen iyi bilirsin, bir zamanlar biz de bunu yapmak istemiş, ama yapamamıştık. O zamanlar biz düzlükte toprak edinmeyi hayal bile edemezdik. Beyler bize baskı yapıp bizi uzaklaştırdılar ve Eski Oba’ya sürdüler. Orayı sürmek zor, sulamak ise kolay değildi.

“Kardeşıme âşık olup birlikte buraya nasıl koşup geldiğinizi hatırlıyor musun? Açlıktan ölmek için şu posttan daha büyük olmayan bir avuç toprağı ekip biçmeye karar vermiştik. Bunun için tarlayı nasıl temizlediğimizi, taşları ellerimizle nasıl taşıyıp attığımızı, dağın yamacına

* Näs veya nasvar çoğunlukla Afganistan, İran, Pakistan, Hindistan, Kazakistan, Özbekistan, Tacikistan ve Kırgızistan’da tüketilen, nemli ve toz haline getirilmiş bir tütün enfiyesidir (daldırma veya çiğnemelik tütüne benzer). Nasvar ağız tabanına, alt dudağın altına veya yanağın içerisine doldurulur.—çn

nasıl ark açtığımızı ve Yılan Kayası'nın yanından akan suyu nasıl o arka kadar çıkartamadığımızı unuttuğunu hiç sanmam.

“Hatırlıyor musun Zeynep? Çıplak elle, aletsiz o kayayı delmek akıl alır şey miydi! Bütün emeklerimiz boşa gitmiş, ekinlerimiz kurumuştur. O zaman nasıl ağladığını, hatta biz erkeklerin bile gözyaşlarımızı zor zapt ettiğimizi hatırla Zeynep. O zamanlar Eski Oba'daki avuç içi kadar toprağı işlemeyi başaramamıştık. Daha fazla toprak gerekli miydi bize? Hayır, sadece açlıktan ölmeyecek kadar bir toprak lazımdı... Oysa şimdi gençler Eski Oba topraklarına giriştiler, sen hele bir bak, şimdiye kadar neler başardılar! Çalışıp çabalıyorlar, bunu yapacak bilgileri ve araçları var... Yakında buralarda buğday dereler gibi akacak. Ah Zeynep ah, gençliğinde sen sevdiğin adamın peşinde bütün zorlukların üzerine yürüdün, peki senin kızın neden kendi hayatını kurma ve sevdiği kişiyle birlikte çalışma hakkına sahip olmasın, söyler misin?”

Zeynep Apa susuyordu.

“Sen akıllı bir kadınsın,” diye devam etti Tokoy. “Anla şunu, Saadet başka türlü davranamazdı. Damadın Kasımcı ise öyle soysuz-sopsuz bir gezgin değil, harika bir yiğit ve ekipteki en iyi traktör sürücüsü. Ailesi şehirde yaşıyor. İyi ve saygın insanlar oldukları söyleniyor... Saadet'e gelince, o annesini unutacak insanlardan değil. Pazar günü sana gelecekler, âdetlerimize göre de sonbaharda sen onları görmeye gidersin. Düğünü ise ilk ürünü hasat ettiklerinde ve yeni bir eve taşındıklarında yaparız.”

Zeynep Apa yaşlı Tokoy'un tüm söylediklerini sessizce dinledi. Sonra yerinden kalktı ve kapıya doğru yürüdü.

Hiç kimse Zeynep'in söylenenleri kabul edip etmediğini anlamamıştı.

Tokoy-ake misafirini yolcu etmek için odadan çıktı. Bahçeye çıktıklarında öyle bir yağmur yağıyordu ki, şiddetinden ne dağlar, ne ağaçlar ne de uzaktaki evler görünüyordu. Her şey sudan bir pusun içinde kalmıştı.

“Görüyor musun, her yeri nasıl kaplamış! Bu beyaz yağmur, iki-üç gün ara vermeden yağacak demektir...”

“Beyaz yağmur mu dedin?” diye sordu Zeynep Apa kısık bir sesle. Ve cevabı beklemeden yürüyüp gitti.

* * *

Eve geldiğinde Zeynep Apa adeta kendinden geçmiş bir vaziyette köşeye oturdu ve yağmurla yıkanmış camlara baktı.

“Beyaz yağmur!” diye mırıldandı bir şeyler hatırlar gibi.

Zeynep Apa daha dönerken, yolda Tokoy'un haklı olduğu sonucuna varmıştı. Ama adımını evinin eşiğinden içeri atar atmaz kolları iki yanına düştü, kalbi sıkıştı ve yeniden kendini yapayalnız hissetti. Ev işleriyle uğraşmak istedi, ama canı hiçbir şey yapmak istemedi. Sürekli bir şeylerin eksikliğini hissettiğini düşünüyor, ancak tam da neyin eksik olduğunu kestiremiyordu. Sonunda buldu: Dağdan gelen ve artık alıştığı motor gürültüsü duyulmuyordu. Traktör gürültüsü genellikle kendisini rahatlatırdı, zira kızının geleceği bu gürültüyle bağlantılıydı. Zeynep Apa endişelendi: “Traktörler susmuş, iki-üç gün süreceği belli olan beyaz yağmur yağıyor... Şimdi orada, çadırların içinde ne yapıyordur zavallılar? Hava hem ıslak hem de soğuk.

Sobaları da yok,” diye geçirdi içinden. Gençlere acıdı. Ne de olsa balayındaydılar. Ah bir pazar oluverse!

Zeynep Apa pazara daha kaç gün kaldığını parmaklarıyla hesap etti. Dört gün! Daha çok vardı! Saadet ve Kasımcan’ı bir an evvel görmeyi arzu etti. Biraz oturduktan sonra kararlı bir şekilde yerinden kalktı, sandıktan beyaz bir kumaş çıkarttı ve büyük bir erkek gömleği kesti. Sonra sobayı yaktı. Oda hemencecik ısındı. Et haşlanıncaya kadar neredeyse gömleği dikip bitirmişti dikiş makinesinde. Ama kollarını birleştirip oturmadı, boorsok’ kızarttığı kazanın etrafında koşuşturuyordu. Yüzü ateşten kıpkırmızı olmuş, küçük ter damlalarıyla kaplanmıştı. Gözleri mutluluk verecek bir şeylerin beklentisi içindeydi. Dışarıdan bakıldığında Zeynep Apa büyük bir kutlamaya hazırlanıyormuş gibi gelebilirdi. Gerçekten de öyleydi. Zeynep Apa hemen şimdi Eski Oba’ya gitmeye karar vermişti. Hazırlıklarını tamamladığında Saadet’in çeyizi için ayırdığı büyük, renkli bir şalı getirdi ve diktiği gömlekle birlikte hepsini heybenin bir gözüne, eti ve boorsokları da diğer gözüne yerleştirdi. Artık gidebilirdi, ama vazgeçti, zira yeni evli kızına davet edilmeden gitmek yakışık almayacaktı. Tokoy sonbaharı beklemesini tavsiye etmişti. Yok, hayır, daha sonbahara çok vardı. Aslında Saadet ve Kasımcan pazar günü geleceklerdi. Ama pazara kadar da tam dört gün vardı... Zeynep Apa çocuklarını şimdi görmek, Eski Oba’da neler olup bittiğine kendi gözleriyle şahitlik etmek istiyordu. Peki ya onunla alay ederlerse? “İstedikleri gibi düşünsünler, ben gidiyorum,” diye geçirdi içinden.

* Kırgızların geleneksel yemeği olan mayalanmış hamur kızartması.—çn

Zeynep Apa yeni ipek elbisesini giydi, ayağına yeni ince deri çizmelerini ve üzerlerine galoşları geçirdi, üzerine kalın kaftanını aldı, omzuna heybeyi attı, en üste de büyük bir çuval alıp sarınıp evden çıktı.

Bahçeye çıktığında beyaz yağmur yağmaya devam ediyordu...

* * *

Gri, yağmurlu bir havada, tarlaların arasından uzanan bir patikada ata binmiş ilerliyordu Zeynep Apa. Tokoy doğru söylüyordu: Dünya kadar toprak sürülmüş, büyük sulama arkları açılmış, ilkbaharın ilk buğday filizleri ıslak ve yeşil yeşil toprağın altından çekingence başlarını uzatmışlardı. Eski Oba'yı tanımak mümkün değildi! O mahsul vermeyen bir avuç toprak parçası neredeydi? Yukarıya su çıkmayan sulama arkı neredeydi?

Zeynep Apa atından indi, bir taşın üzerine oturdu ve ağlamaya başladı. Ama bu gözyaşları çocuklarından dolayı, onların başardıkları büyük işten dolayı duyduğu gurur gözyaşlarıydı.

Çevirenler: Fatma ve Serdar Arıkan

Cengiz Aytmatov, üç güçlü öyküyle insanın dünyaya, kendisine ve diğerlerine karşı sürdürdüğü o büyük savaşı farklı perspektiflerden ustaca resmediyor.

Aytmatov en ünlü öykülerinden biri olan *Yıldırım Sesli Manasçı*'da okuruna Kırgız tarihinden çarpıcı bir kesit sunar. Oyratların saldırısına uğrayan Kırgız halkının varoluş mücadelesinin, tek bir bireyin kişisel tarihi ile kesiştiği kritik bir âna odaklanır *Yıldırım Sesli Manasçı*. Artık hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağı yeni bir çağı başlatan, bir son olduğu kadar taze bir başlangıç da olan benzersiz bir ânin hikâyesidir.

Savaşta babasını kaybeden bir yetimin hikâyesinin anlatıldığı *Askerin Oğlu*, toplumun hayatlarımızdaki güçlü etkisini sarsıcı biçimde gözler önüne serer. Belki de kimse gerçekte yetim değildir. Ve belki de insanı asıl yetim yapan toplumun da kendisidir.

Beyaz Yağmur ise yetişkin hayatına ilk adımlarını atan ve kendi ayakları üzerinde durmak isteyen genç bir kadının annesi ile yaşadığı çatışmayı konu edinir. Kızı hayatı tanırken anne de büyük bir dönüşüm yaşayacaktır.

K T B	YILDIRIM SESLİ MANASÇI, ASKERİN OĞLU, BEYAZ YAĞMUR CENGİZ AYTMATOV	 9 786257 303965
KİTAP NO 466	DİZİ ADI AYTMATOV KİTAPLIĞI	